

Indledning

Af Ernst Verwohlt

Der er forløbet halvtreds år siden Danmarks besættelse den 9. april 1940. Hos de ældre er erindringen måske mere eller mindre udvisket. Hos de yngre – generationerne under halvtreds eller de tre fjerdedele af befolkningen – eksisterer den ikke. Det er baggrunden for, at Historisk Samfund for Roskilde Amt har ment, at det var på tide – ja i sidste øjeblik – at få samlet beretninger fra vort lokale samfund om, hvordan befolkningen oplevede ”de fem onde år” fra 1940 til 1945.

Inden for bogens rammer vil der være nogle, som erindrer et og andet fra besættelsestiden, de ikke vil kunne genfinde her. Det siger sig selv, at hverdagen tegnede sig noget anderledes for modstandsmanden, der gik under jorden, for ham der sad i Horserødlejren eller koncentrationslejr, for slet ikke at tale om frikorpsmanden på Østfronten, end for det store flertal, der ikke tog aktivt del i krigen. Dette temanummer kan derfor fremtræde lidt kalejdoskopisk – spændende over en beretning om modstandskampen i amtet, der her fortælles for første gang i skriftlig form, til dagliglivets trivialiteter, som de oplevedes under en hverdag, der blev anderledes – et samfund, der søgte at leve en normal tilværelse i en unormal tid, og som modstræbende erkendte, at det kan man bare ikke.

Perioden er stadig – som enhver anden epoke, der ligger inden for mands minde – kontroversiel. Der er ikke tilstræbt objektivitet – for den eksisterer ikke – men redaktionen mener, at der er givet et troværdigt billede af et samfund og en hverdag, der var anderledes.

Dette temanummer af Historisk Årbog er samtidig et udtryk for et ønske fra Historisk Samfund for Roskilde Amt om at skabe en *ny profil for det lokalhistoriske arbejde i Roskilde Amt*. Nye strømninger i form af de mange lokalhistoriske foreninger og arkiver har på mange måder præget de seneste års lokalhistorie – hele den fortjenstfulde grønne bølge inden for lokalhistorien. Historisk Samfund blev i 1910 startet med det formål at vække og bevare den lokalhistoriske interesse hos befolkningen for derved at give den enkelte personlig oplevelse og være med til at skabe forståelse for historiens nødvendighed. Vi er mange, der tror på, at mødet med fortiden rummer mulighed for personlig oplevelse og menneskelig forståelse, og at fordybelse i sin egen eller i sin egns historie kan være en støtte i menneskers forsøg på at forme deres tilværelse – men *arbejdet bør koordineres*.

I mine seneste formandsberetninger i Historisk Samfund har jeg slået til lyd for en strukturændring, der kan give mere bredde og engagement i de samlede aktiviteter. Der er samtidig et behov for i fællesskab ud fra en samlet vurdering af de ringe økonomiske vilkår for lokalhistorisk aktivitet at få mest muligt ud af de samlede ressourcer.

Det er derfor en særlig glæde at kunne oplyse, at dette temanummer er blevet til i det længe ønskede samarbejde mellem alle lokalhistorisk interesserede parter i amtet. En særlig nedsat arbejdsgruppe med repræsentanter for Historisk Samfund, de lokale museer og de lokalhistoriske foreninger og arkiver har i fællesskab indsamlet materialet til denne lille bog. Under arbejdet har vi lært hinanden bedre at kende, og mange barrierer er blevet nedbrudt. Ud over Historisk Samfunds medlemmer tilbydes denne årbog derfor som et introduktionstilbud også medlemmerne af de lokalhistoriske foreninger og arkiver til favørpris. Det er Historisk Samfunds ønske, at denne åbenhed og smidighed i samarbejdet på den lokalhistoriske front kan fortsætte med nye temanumre som en fælles historisk årbog for hele det lokalhistoriske arbejde i Roskilde Amt.